

ATKRITUMU PĀRSTRĀDE UN VIDES PIESĀRŅOJUMS

Elza Zaretoka 1AV

ATKRITUMU PATĒRIŅŠ GADĀ UZ IEDZĪVOTĀJA

478 kilogrami – tik daudz atkritumu
gada laikā rada vidēji viens Latvijas
iedzīvotājs.

487 kilogrami – uz vienu cilvēku gada
laikā pasaulē.

ATKRITUMI GADĀ

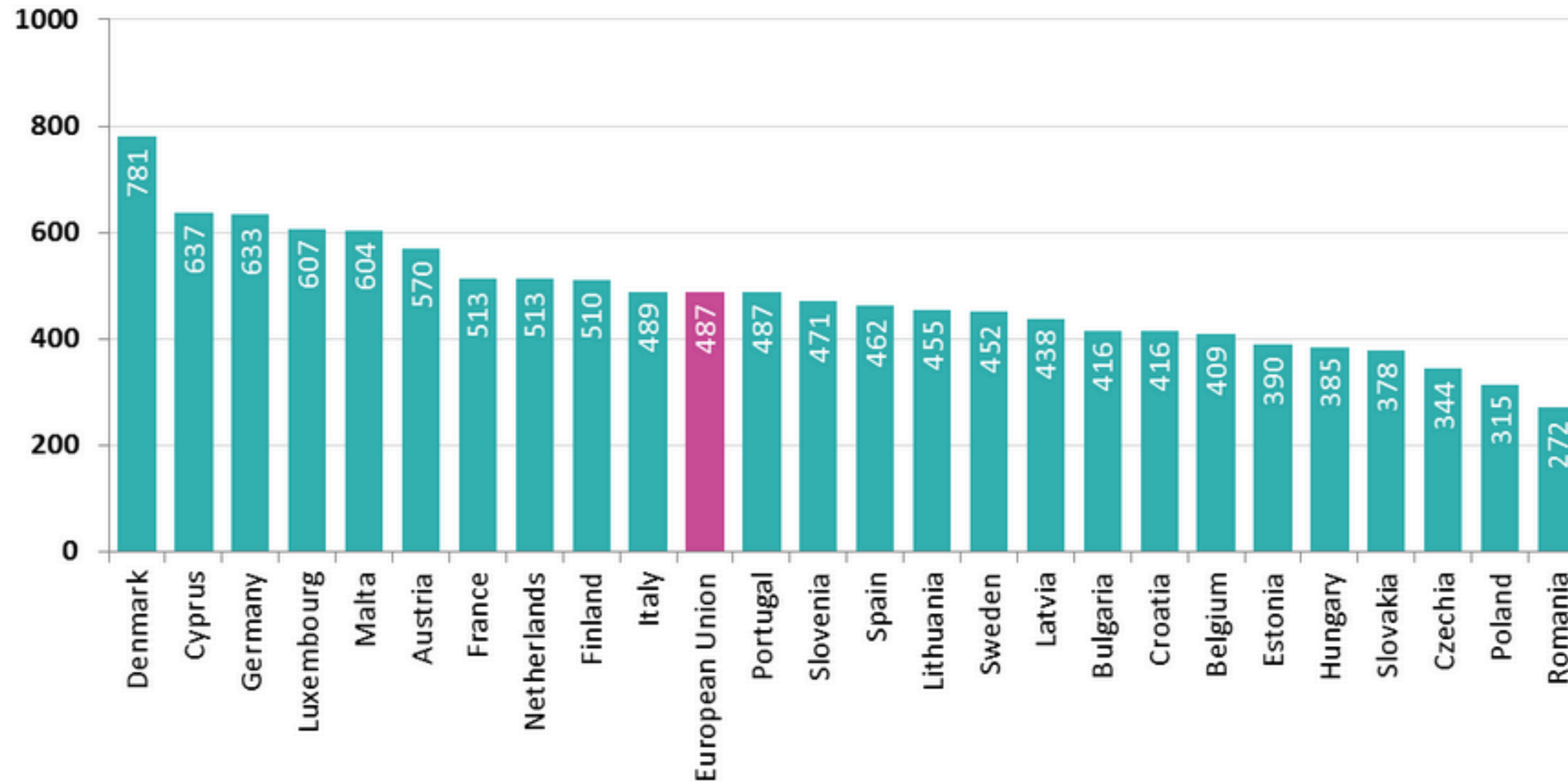
Eiropas Savienībā katru gadu tiek radīti vairāk nekā 2,2 miljardi tonnu atkritumu.

Visā pasaulē – 11,2 miljardi tonnu atkritumu.

Latvijā – 1 900 177 tonnas.

KG UZ CILVĒKU GADĀ KATRAI VALSTIJ (LATVIJAI 438)

Note: 2017 data are not available for Ireland, Greece and the United Kingdom

Eiropas Komisija ziņojumā norāda, ka Latvijai ir risks nesasniegt vairākus 2025. gada mērķrādītājus. Piemēram, 50% plastmasas iepakojuma atkritumu reciklēšana 2025. gadā. Latvijai nākas maksāt Eiropas Savienībai plastmasas nodokli aptuveni 16–20 miljonu eiro gadā par nepārstrādāto plastmasas apjomu.

SADZĪVES ATKRITUMI

Kas ir sadzīves atkritumi?

Tie ir ikdienā radīti atkritumi, ko savāc un apsaimnieko pašvaldības. Šos atkritumus galvenokārt rada mājsaimniecības.

Sadzīves atkritumi veido **27 %** no kopējā Eiropas Savienībā radīto atkritumu apjoma.

Pārstrādāto un atkārtoti izmantoto sadzīves atkritumu apjoma mērķrādītājs 2030. gadā:
60%
no dalībvalstu sadzīves atkritumiem

Poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvara mērķrādītājs 2035. gadā:
≤10%

Avots: EVA

Rādītāji ES dalībvalstīs

	Radīto sadzīves atkritumu apjoms (kg uz vienu iedzīvotāju - 2021. gads)	Sadzīves atkritumu daļa, kas tikusi pārstrādāta vai pārvērsta kompostā (2021. gads)	Poligonos apglabāto atkritumu īpatsvars (izņemot galvenos minerālu atkritumus) (2020. gads)
ES27	530	49.6%	18%
Austrija	834 *	62.3% * *	9% *
Luksemburga	793	55.3%	9% *
Dānija	786	34.3%	1% *
Beļģija	759	53.3%	3% *
Vācija	646	71.1% *	9% *
Kipra	644 *	15.3%	52%
Īrija	633	40.8% *	18% ***
Malta	611	13.6%	73%
Somija	609	37.1%	7% *
Čehija	570	43.3%	27%
Francija	561	45.1%	22%
Grieķija	524 **	21.0% **	60% ***
Nīderlande	515	57.8%	2% *
Portugāle	514	30.5%	46%
Slovēnija	511	60.0% *	6% *
Slovākija	496	48.9%	31%
Itālija	487 *	51.4% *	15%
Lietuva	480	44.3%	17% ***
Spānija	472	36.7%	43%
Latvija	461	44.1%	25%
Horvātija	446	31.4%	34%
Zviedrija	418	39.5%	8% * ***
Ungārija	416	34.9%	35%
Bulgārija	408 *	65.5% * *	73% ***
Igaunija	395	30.3%	83% ****
Polija	362	40.3%	11%
Rumānija	302	11.3%	51%

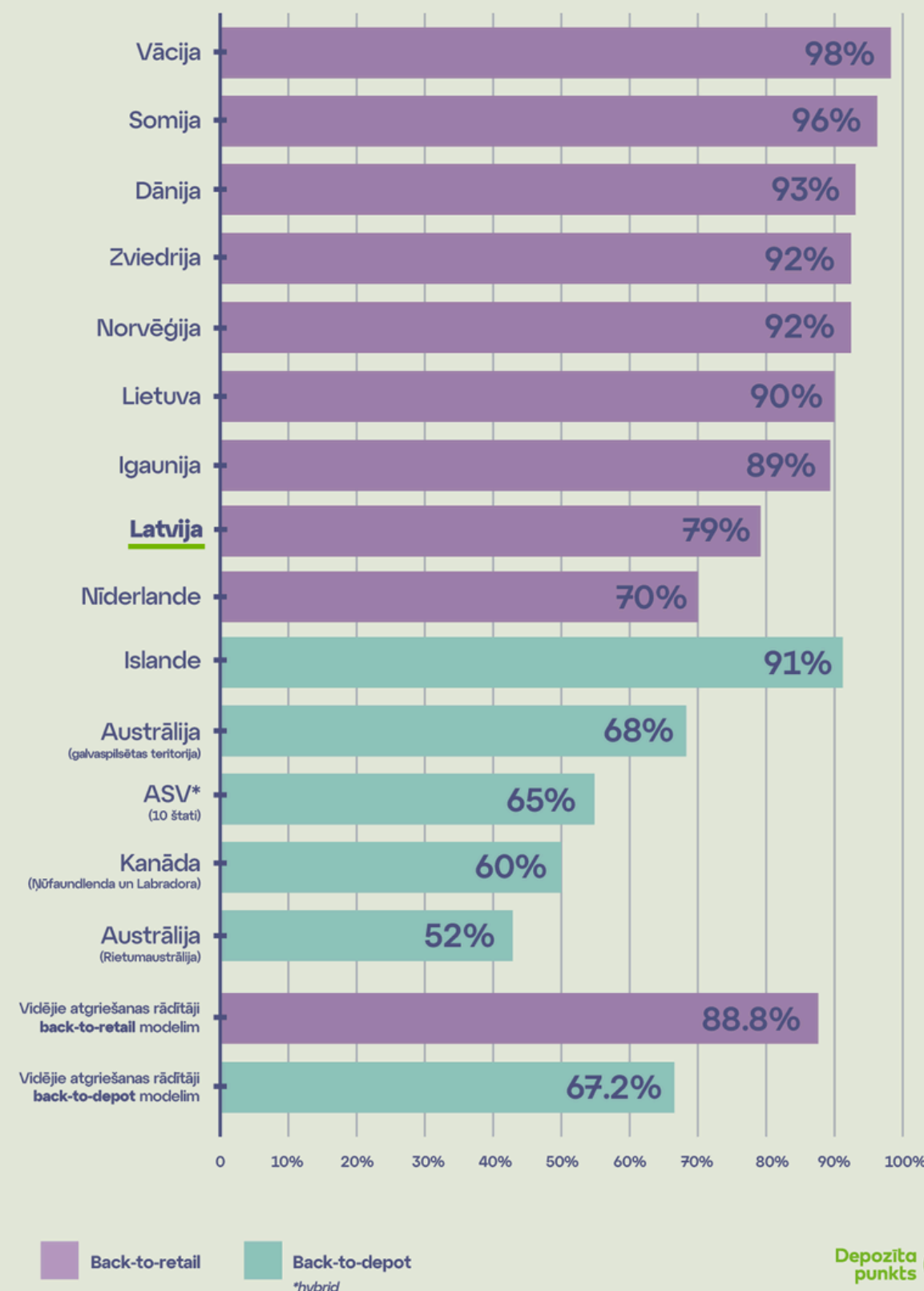
DEPOZĪTS

Zviedrijā depozīta sistēma darbojas jau kopš 1984. gada, un sākotnēji iedzīvotāji tajā varēja nodot alumīnija skārdenes, bet pēc desmit gadiem, 1994. gadā, sistēma tika pielāgota arī PET pudeļu nodošanai.

Somijā depozīta sistēma tika izveidota pagājušā gadsimta 50. gados, un šodien gandrīz visas apgrozībā esošās pudeles un skārdenes tiek pārstrādātas.

Tikai 2022. gada 1. februārī Latvijā uzsāka darboties depozīta sistēma dzērienu iepakojumam. Es uzskatu, ka šo sistēmu noteikti vajadzēja ieviest agrāk.

Atgriešanas rādītāji

Cik ilgi dabā sadalās dažādi ikdienas priekšmeti?

Autiņbiksītes
500–800 gadi

Plastmasas pudele
Ap 500 gadi

Riepa
150 gadi

Metāla bundža
80–100 gadi

Plastmasas maisiņš
10–20 gadi

Cigaretes filtrs
1–12 gadi

Kartona dzēriena
iepakojums
5 gadi

Stikla pudele
Dabā nesadalās

Ik gadu VAS “**Latvijas autoceļu uzturētājs**” darbinieki savāc ceļmalās lielu daudzumu atkritumu, bet tie rodas atkal un atkal no jauna, radot kaitējumu apkārtējai videi.

Aicinām saudzīgi izturēties pret apkārtējo vidi!

LAU

LATVIJAS AUTOCEĻU UZTURĒTĀJS

Tekstila pārstrāde

Ja kādam šķiet, ka, tekstilam nonākot poligonā, nekādu negatīvu ietekmi tas neatstāj, tad patiesībā ir gluži pretēji – sintētiskās šķiedras, no kurām ražo 60% tekstilizstrādājumu, sadalās aptuveni 200 gadu laikā. Ķīmiskās vielas ar laiku sāk izplatīties vidē, kā arī tekstils turpina audzēt poligona kalnu. Tāpēc aicinām iedzīvotājus apdomāt, vai tiešām ir vajadzība iegādāties kārtējo apģērba gabalu, kā arī varbūt tas, kas pašam vairs nav vajadzīgs, nododams atkārtotai lietošanai vai pārstrādei. Sašķirotais materiāls tiek novirzīts atkārtotā apritē t.i. atkārtotai valkāšanai pasaules attīstības valstīs vai arī pārstrādei.

Plastmasas pārstrāde

Latvijā vidējais radītais plastmasas iepakojuma apjoms gadā ir 35 900 tonnas, no kura pārstrādāti tiek aptuveni 46%. Plastmasas iepakojumu atkārtota izmantošana vai pārstrāde ne tikai ietaupa naftas resursus, bet arī pasargā atmosfēru no siltumnīcas efektu radošajām gāzēm un citiem vides piesārņojumiem, piemēram, pārstrādājot 1 tonnu plastmasas, tiek ietaupītas 1,8 tonnas naftas produktu.

Bateriju pārstrāde

Ja baterijas tāpat kā elektronika netiek nodotas otrreizējai pārstrādei, tās, nokļūstot apkārtējā vidē, radot toksisku piesārņojumu, kas kaitē gan dabai, gan cilvēku veselībai. Viena dabā izmesta pirkstiņbaterija rada augsnē piesārņojumu aptuveni viena kvadrātmetra platībā, kas var saglabāties gandrīz gadsimtu. Turpretī šķirojot baterijas, tās nonāk otrreizējā pārstrādē, radot jaunas lietas no iegūtajām izejvielām, kā rezultātā novēršot pirmreizējo dabas materiālu izmantošanu ražošanā. Ikdienā uzkrātās baterijas iespējams nodot tirdzniecības vietās, piemēram, RIMI, Maxima, kā arī degvielas uzpildes stacijās.

Papīra pārstrāde

Celulozes šķiedras ir iespējams pārstrādāt līdz pat septiņām reizēm, tādēļ ir svarīgi pārstrādei derīgo papīru – avīzes, žurnālus, biroja papīru, kartona kastes u.c. – izmest atbilstošajā šķirošanas konteinerā. Šķirošanas konteineros iemestais papīrs var tikt otrreizēji pārstrādāts, ko pēc tam var izmantot gan iepakojuma, gan citu papīra izstrādājumu ražošanai.

Stikla burku un pudeļu pārstrāde

Viena tonna otrreizējo stikla izejvielu ietaupa vienu tonnu kvarca smilšu un 250 kg kalcinētās sodas. Stikla ražošana no otrreizējām izejvielām, būtiski ietaupa dabas resursus, enerģiju un samazina vides piesārņojumu. Lai šos resursus varētu ietaupīt, izlietotais stikla iepakojums ir jāizmet tam paredzētajā atkritumu šķirošanas konteinerā, kurus atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi pēc tam nogādā pārstrādes uzņēmumiem, lai radītu jaunus stikla izstrādājumus.

Elektroiekārtu pārstrāde

Elektrotehnika ir videi kaitīgie atkritumi, tāpēc no tiem jāatbrīvojas ar īpašu atbildību. Jebkuras iekārtas sastāvā var būt videi kaitīgas vielas, piemēram, ledusskapjos freons u.c. Tāpēc būtiski panākt, lai tās nenonāktu dabā. Jau šobrīd ikvienam Latvijas iedzīvotājam ir iespēja bezmaksas nolietoto elektroniku nogādāt uz vairāk nekā 70 atkritumu šķirošanas laukumiem visā Latvijā.

**ŠAJĀ
MĀJASLAPĀ VAR
ATRAST TUVĀKO
ŠĶIROŠANAS
PUNKTU SEV!**

**Par zaļāku
Latviju!**

Latvijas Zaļais punkts

Latvijas Zaļais punkts sekmē vides izglītību, rūpējas par tīru un sakoptu vidi Latvijā jau 20 gadus, ik gadu ieguldot nozīmīgus resursus bērnu un jauniešu izglītībā par vides jautājumiem, īstenojot izglītojošas kampaņas...

 zalais.lv

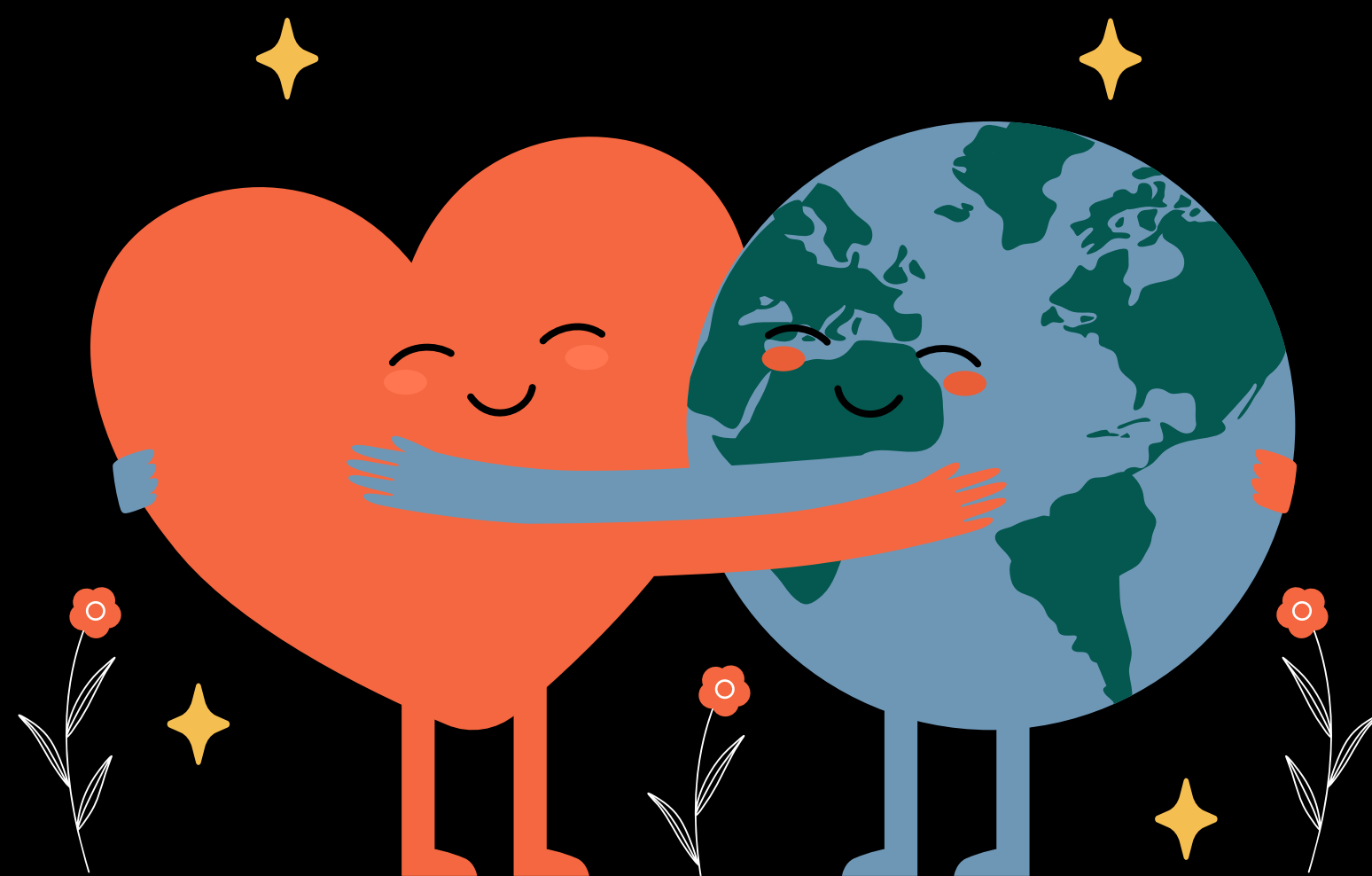
GETLIŅI

Poligonā "Getliņi" nonāk puse no Latvijas iedzīvotāju nešķirotajiem sadzīves atkritumiem. Atkritumu sadalīšanās procesā veidojas metāna gāze jeb biogāze. Lai neveidotos apkārtējās vides piesārņojums, gāze tiek savākta un dedzināta, iegūstot elektrību un siltumu. Poligonā iegūtā elektrība nonāk pie Latvijas iedzīvotājiem. Elektrība un siltums arī tiek izmantota tomātu un gurķu audzēšanai siltumnīcās. Poligons ir nozīmīgs aprites ekonomikas posms Latvijā.

ATSAUCES

- <https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/ikdienai/24.01.2023-latvijas-iedzivotajs-gada-videji-rada-478-kilogramus-atkritumu-ka-pateret-apdomigak.a493078/>
- <https://www.europarl.europa.eu/topics/lv/article/20180328STO00751/atkritumu-apsaimniekosana-es-infografika-ar-faktiem-un-skaitliem>
- <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190123-1>
- <https://lvportals.lv/norises/353206-latviju-bridina-par-riskiem-nesasniegt-merkraditajus-sadzives-atkritumu-parstrade-2025-gada-2023>
- <https://www.zalais.lv/skirot/kapec-skirot>
- <https://www.getlini.lv/>
- <https://www.tvnet.lv/7524410/depozita-sistema-arvalstis-ka-ta-darbojas-eiropa-un-citviet-pasaule>
- <https://www.depozitapunkts.lv/depozita-sistema-pasaule-kur-ta-darbojas-vise>

ATKRITUMU PĀRSTRĀDE UN VIDES PIESĀRŅOJUMS

Paldies par uzmanību!